

Juta-un sir de confătuiri si "monothiste"
acasă la Iurces Ciobanu si la pictorul Căltia
au fost rugată să pregătesc un serial
de documente (cca 30 episoade)

cere să se încheie în prezina lui
23 aug. 1994 - - - când urma sesiunea
comemorativă. Au lucrat o lună.
Au predat serialul si au plecat la P. Keat.

Au apărut 2 episoade.
Explicațiile au fost hazli: cîc N. Prelip-
ceanu le-a lăsat cu el si a plecat
în săptămîna de miere!!
Este momentul cînd au replejot că
la Rom. Lib. se face tot soarel de marmotani

Am pierdut și alte „incidențe”
cu h. Ciobanu care mi-a pierdut
manuscrisul unei cărți (Cuvinte nepă-
trăvite) și m-a rănit.

Ca în de obicei, mi-am hotărât
să mă retrag din grupul „mona-
hist”... dezgustată de practici
le celor de acolo.

LA MUZEUL ȚĂRANULUI ROMÂN / Începerea manifestărilor dedicate zilei de 23 August 1944

*194
România, 23 Aug*

Duminică după amiază, începând cu ora 17.00, la Muzeul Țăranului Român au debutat manifestările dedicate actului de la 23 August 1944 prin care România a rupt alianța nefastă cu Germania fascistă, alăturându-se forțelor Aliate. Manifestările vor continua în cursul acestei toamne, având punctul culminant la 8 octombrie, când la București se va desfășura un simpozion internațional ce va avea ca temă actul de la 23 August 1944. Manifestarea de duminică, ca și celelalte care vor fi organizate, reprezintă o inițiativă a fundațiilor "Iuliu Maniu", "Rene Radu Policrat",

"Anastasia", "Acțiunea Civică", Grupul "Patria", "Mișcarea România Viitoare", comitetul "Adevărul despre 23 August 1944". De asemenea, cu prilejul împlinirii a 50 de ani de la actul istoric de la 23 August 1944 mai organizează manifestări Partidul Democrat (FSN), precum și Ministerul Apărării Naționale. La întâlnirea de duminică după amiază de la București având tema "Adevăr și mistificare despre 23 August 1944" au participat Constantin Buzatu, Șerban Rădulescu Zonner, Livia Dandara, Victor Neumann, Floricel Marinescu, Florin Constantiniu, Dan Amedeu Lăzărescu. Au fost prezenți, de

asemenea, Emil Constantinescu, președintele Convenției Democratice, dna Doina Cornea (cea mai cunoscută disidentă din perioada comunistă), Ariadna Combes, Dinu Zamfirescu, Alexandru Paleologu, Sorin Dumitrescu, Marilena Rotaru, Ion Vaarlare, Simina Mezincescu, Ștefan Câlția, Zoe Petre, Gheorghe Ceaușescu, Gabriel Tepelea, Mircea Ciobanu, dr. Nicolae Constantinescu, Valentin Hossu Longin. La începutul manifestării, scriitorul Alexandru Paleologu a dat citire Mesajului Majestății Sale Regele Mihai adresat participanților la colochiul de la Muzeul Țăranului Român. A urmat apoi

un film realizat de Fundația "Anastasia" și un interviu realizat de dna Marilena Rotaru cu Majestatea Sa Regele Mihai, având ca temă actul de la 23 August 1944. A fost prezentată, de asemenea, mărturia Eminenței Sale Rabinul Alexandru Șafran, Șef Rabinul cultului mozaic din România în perioada celui de al doilea război mondial - în prezent rabinul orașului Geneva. Interviul realizat de dna Marilena Rotaru cu Majestatea Sa Regele Mihai a fost întrerupt pentru ca cei prezenți, în special istoricii, să facă comentarii asupra datelor istorice. (Andrei Bădin, Adrian Bărbulescu)

Stenograma ședinței sub președinția

(15 s

Generalul Sănătescu

A fost prezent întreg guvernul, împreună cu comisia care a dus tratativele de la Moscova, afară de prințul Știrbey.

Domnul ministru Pătrășcanu citește actul de armistițiu, făcând la preambul următoarele observații: Delegația noastră a cerut ca să dispară din textul armistițiului cuvintele "recunoscând învingerea, România a cerut armistițiu". Dl Molotov a argumentat că înfrângerea noastră este o realitate, că trupele sovietice sunt pe teritoriul României și că armatele române se retrag, bătute. Aceasta, deci, fiind o realitate nu trebuie să se evite argumentele trecute în text.

Delegația română a revenit, arătând că armistițiul s-a produs nu prin forța înfrângerii noastre militare, ci prin o acțiune politică și că aceste condiții care urmează să fie stabilite în actul de armistițiu au fost de multă vreme discutate cu aliații și deci guvernul actual, care este emanațiunea acelor care au ajutat armistițiul și nu este vechiul guvern, care poate fi făcut răspunzător pentru situațiunea militară a României, are o altă bază juridică decât dacă ar fi rămas guvernul vechi.

lezat să recomand partidului și Majestății Sale să facă acest armistițiu, ne doare foarte mult la ce s-a ajuns. În tot cazul (în să constat că noi, aceia care am pregătit această acțiune și care am discutat-o luni de zile, nu suntem vinovați pentru acest text de armistițiu. Ceea ce am preconizat era cu totul altceva. A ieșit însă altceva. Nu poartă vina dumnealor din comisie care au discutat la Moscova și nu le fac nici o învinuire, fiindcă sunt convins că au făcut tot posibilul ca să iasă altfel. Pe de altă parte nu-i învinuiesc pentru că au acceptat acest text de armistițiu, fiindcă nu puteau face altceva. Erau într-o situație într-adevăr tragică: armistițiu declarat, de axă rupși, armata rusă în cooperare cu noi

pentru dezrobirea Ardealului. Evident că nu puteau să stea la mijloc și trebuiau să accepte aceste puncte care, multe, reprezintă o adevărată capitulație nu un contract liber de armistițiu.

Țin să constat acest lucru pentru a ne feri de învinuirea că noi am dus țara în această situație. Ne-am gândit bine ce facem, am fixat bine condițiunile, dar firește se întâmplă și altfel, fiindcă, repet, ceea ce am stabilit la Cairo nu au respectat domniile din Moscova. Suntem mici, suntem slabi, am făcut o politică catastrofală, conducătorii țării noastre de până acum au mers cu ochii închiși, ne-au dus în toate privințele în situații absolut imposibile...

"O audiență la domnul mareșal Malinovski"

Domnul general Potopeanu: Cred că nu putem aștepta discuțiunile între comisiunile militare și cred că ar trebui tranșată această chestiune chiar azi,

țuatiunea de a capitula. Ce au putut face la Moscova? O situație groaznică și pentru dumnealor dar mai ales groaznică pentru noi, care am hotărât acest lucru și care avem mare răspundere morală și politică.

În ce ne privește, avem distinse mărturii și documente din care reiese felul cum am pregătit noi armistițiul. Acest lucru este important, alături de discuțiunile pe care le ducem noi pe sub mână, în mod foarte timid. A avut niște tentacule și dl Mihai Antonescu, răspândite în mai multe părți ale Europei. Prin aceste tentacule dânsul a prins câteva și a avut unele sugestii. Între altele a avut sugestia și i s-a pus în vedere că dacă se va face armistițiul se va asigura o zonă neutră, liberă, în care să nu poată intra aliații. Am văzut eu, dl Buzescu are textul, și vă puteți închipui în ce situație ajungem noi, guvernul acesta, regimul acesta și în special noi care am lucrat efectiv la pregătirea acestui armistițiu, când ni se va pune în față mâine-poimâine, faptul că lui Antonescu i s-a promis de către dl Molotov o zonă neutră pe care noi nu o avem. Pentru care motiv nu interesează, vă puteți închipui în ce situație rămânem noi. Deci, trebuie să constatăm numaidecât că noi între condițiunile pe care le avem prin armistițiu era și punctul, precis stabilit, că tot ce s-a discutat va fi respectat în armistițiul pe care noi îl vom încheia. (...)

Opiniile Consiliului de Miniștri la propunerea generalului Sănătescu

(septembrie 1944)

trebuie să accentuez gestul Majestății Sale Regale care a luat în această chestiune partea leului, fiindcă în cuvântul meu în hotărârea aceasta a pus la dispoziția acestei acțiuni întregul său aparat militar și civil. Cum fiecare am riscat ceva în această operațiune, desigur Majestatea Sa Regele a riscat cel mai mult, a riscat Dinastia, Tronul, a riscat chiar viața.

Deci, nu este permis să lăsăm nici un moment nefolosit, și eu am fost foarte furtiv când ieri dl ministru Aldea a prezentat acest lucru, ca noi în ziaristica noastră să nu pierdem o singură ocaziune să arătăm și în discuțiuni și în vorbire, să accentuăm acest lucru, fiindcă să arătăm Majestatea Sa Regele drepturile Sale constituționale, noi cu greu am fi putut face această acțiune. (...)

"Răspunderea este a aliaților"

Domnul ministru Buzești: Uniunea Sovietică ne-a asigurat în scris și în mod formal că va respecta toate cele 6 puncte din condițiunile de armistițiu. Nimeni nu este vinovat că condițiunile de armistițiu au fost înrăutățite. Niciodată nu ni s-au recunoscut condițiunile din aprilie. Niciodată nu ni s-a dat ultimatum, dacă nu facem ceva, le retrag. Aliații nu au retras condițiunile. Așa încât pozițiunea juridică cu care ne

și când ei cunosc ceea ce am primit atunci, mulți care nu știu amănunțele pot să-mi bage mie vina că am dus în eroare opinia publică. Trebuie să constatăm că aliații nu au respectat aceste condițiuni. În tot cazul nu pot rămâne în situația morală și politică că eu sunt vinovat de aceste condițiuni.

Domnul ministru Buzești: Armistițiu trebuie publicat mâine. Al doilea, nu se face nici o declarație.

Domnul Pătrășcanu: Comentariul armistițiului trebuie să se facă. Eu îmi iau răspunderea comentariului. Eu am făcut un comentariu la Moscova, fiindcă nu trebuie lăsat armistițiu necomentat. Declarația o voi face în calitate de președinte al delegației, în sensul de a da asigurări că acest armistițiu va fi considerat de România ca un lucru care va fi pus în aplicare. Trebuie neapărat să lăsăm impresia clară că România nu a subscris un lucru cu care nu este de acord.

JULIU MANIU pune pe tapet chestiunea Basarabiei

Eu mai am o chestiune pe care vreau să o subliniez.

În acest armistițiu se vorbește de germani, de unguri, de evrei și de multe și multe lucruri. Dar nu se vorbește de un

ză aceasta? Că cel puțin au intențiunea ca să urmărească acești oameni și sunt multe semne care arată că într-adevăr, aceasta este intențiunea.

JULIU MANIU: "Avem datoria în conștiința noastră să ținem socoteală de acești frați de sânge"

Acum, în ce privește Basarabia și Bucovina, suntem o țară învinsă, ni s-au impus anumite condițiuni de armistițiu, și nu avem ce face și ne supunem, fiindcă suntem într-o situație silită. A fost punctul cel mai dureros acela în care se spune că hotărul României este acela fixat în 1940, prin hotărârea Regelui Carol și al d-lui Tătăreanu. Ce se va întâmpla în viitor? Vom vedea. Nu vrem cu această ocaziune să învinuim, nici să înrăutățim raporturile noastre cu Uniunea Sovietică cu care trebuie să ducem cele mai bune raporturi. Nu punem în discuțiune, decât spunem că este o situație de fapt la care trebuie să ne supunem. Alta este însă chestiunea românilor din Basarabia. Dacă vor începe a urmări, a închide și aresta pe românii de acolo care au votat în 1918 unirea Basarabiei cu noi, atunci noi, cu ce conștiință primim acest lucru? Națiunea română și statul român au ajuns în situații foarte grele în trecut, dar conducătorii au știut să găsească accentele trebuitoare și în acele momente grele și triste. Când s-a făcut convenția din Berlin ni s-a luat Basarabia. Firește, a fost dureros. A fost un guvern legal al României, reprezentat prin marele Ion Brătianu și Kogălniceanu. A trebuit să se supună. S-au supus. Ne supunem și noi, că nu putem fi mai tari decât Ion Brătianu și Kogălniceanu. Dar au protestat. Noi nu putem protesta acum, fiindcă acum tratăm un armistițiu. Trebuie însă să se știe că sufletul nostru sângerează și în al doilea rând că avem conștiința vie că trebuie să ne îngrijim de frații noștri care sunt în afară și să vedem ce intențiuni au rușii cu frații noștri din Basarabia și Bucovina, fiindcă am fost colegi de parlament cu Halipa, cu Pelivan, și nu ne vine bine să vedem că sunt aruncați în

vern, care poate fi făcutul războiului, pentru situațiunea militară a României, are o altă bază juridică decât dacă ar fi rămas guvernul vechi.

Punctul de vedere românesc, totuși, nu a fost recunoscut.

Domnul ministru Buzzești arată că textul preambulului vorbește despre România care a fost în război cu mai multe țări aliate. Textul nu este precis, pentru că noi nu am fost în război cu majoritatea țărilor aliate, ci numai cu trei din numeroasele care constituiesc grupul aliaților.

Domnul ministru Dămăceanu, comentând articolul 1, arată că primul element pe care l-a ridicat delegația noastră a fost obținerea datei de la care se scurge armistițiul. În proiect au fost trecute în locul datei puncte libere, pentru a se putea completa ulterior data. Delegația noastră a cerut ziua de 24 august, de când, în mod efectiv, România a intrat în război cu Germania și Ungaria.

S-a argumentat că România a luptat și după data de 24 august, întrucât ordineză au sosit pe front tardiv.

Totuși, după lungi discuțiuni, Comisiunea noastră a avut satisfacțiunea să se recunoască data de 24 august ca data oficială a încetării ostilităților.

Am considerat, că această dată nu oglindește numai o realitate, dar în același timp ne va fi folositoare fie la revedicarea unui drept mai târziu la încheierea păcii, cât în special la fixarea anumitor detalii de execuție, cuprinse în clauzele armistițiului. Și, într-adevăr, în ședința din 11 septembrie, când ni s-a înmănat textul definitiv, mi s-a comunicat și verbal că s-a admis data de 24 august, ora 4.

A doua chestiune din art. 1 care se degajă este aceea a cooperării militare româno-sovietice.

S-a admis cantitatea celor 12 divizii de infanterie și a trupelor suplimentare. (...)

IULIU MANIU despre "domnii din Moscova"

Domnilor, țin de la început să constat că textul acestui armistițiu nu corespunde cu acele conversațiuni și acele încheieri pe care emisarii noștri din Cairo au convenit cu reprezentanții aliați. Lucrul acesta este foarte important. Eu mulțumesc comisiunii pe care am trimis-o, prin sărguințele depuse pentru rezultatele obținute, desigur cu mare trudă și desigur după multe discuțiuni. Însă aceasta nu mă împiedică să constat că aliații nu și-au respectat înțelegerile de la Cairo. La Cairo s-au făcut înțelegeri precise. Baza acestor condițiuni era fixată în 6 puncte, care conțineau anumite asigurări foarte prețioase pentru România și noi când am făcut armistițiu și când am trimis comisia la Moscova, am fost de credință că aceste stipulațiuni vor fi respectate. Spre marea noastră durere, vedem că acele condițiuni nu au fost respectate. Vedem o situație extrem de grea, în special pentru noi care am lucrat de atâta vreme, spre a putea ajunge acest scop, de a avea armistițiu de acord cu națiunile unite. Tocmai pentru a ne elibera de sub orice învinuire am ținut să constat acest lucru. Condițiunile care le-am stabilit noi

nu putem aștepta încrederea în misiunile militare și cred că ar trebui transată această chestiune chiar azi, printr-o audiență la dl mareșal Malinovsky.

Domnul Maniu: Pentru noi care am tratat chestiunea aceasta este penibil. Să-mi dați voie cu această ocaziune să confirm ceea ce a spus dl general Aldea și să-mi arăt recunoștința mea pentru atitudinea dumnealor în pregătirea acestui armistițiu. Într-adevăr, dnii generali Aldea, Racoviță, Potopeanu și general Niculescu au luat parte foarte sărguitoare la pregătirea acestui armistițiu. Îi rog să primească mulțumirile noastre sincere. Nu a fost lucru ușor acesta. Vă rog, ulterior, când privește lucrurile în perspectivă istorică, chestiunile acestea par foarte frumoase, romantice, dar nimeni nu-și dă seama de pericolul ce comportă această întâmplare istorică. Așa și în cazul acesta. Noi trecem foarte ușor; nu ne dăm seama că dl general Sănătescu, președintele nostru, ce riscuri grozave a luat asupra sa când a fost în acțiunea aceasta. Nu ne dăm seama de situația dlui general Racoviță, de situațiunea dlor generali Potopeanu și Niculescu, de situația dlui general Aldea, care, deși nu era în activitate, totuși, risca foarte mult prin activitatea pe care o desfășura. Am avut plăcerea să vorbesc cu dlui în timpul acesta de pregătire și îi mulțumesc dlui Vișoianu în special, care în direcțiunea aceasta de a realiza o legătură între partea civilă și partea militară, a avut un rol aproape hotărâtor.

Asemenea și cu această ocaziune țin să accentuez sentimentele mele de sinceră recunoștință dlui Niculescu-Buzzești, care cu multă prevedere a luat parte la aceste lucrări. Eu sunt mulțumit de a putea aduce întreaga mea recunoștință acestor domni. În ceea ce privește pregătirea acestui armistițiu am lucrat cu toți cu mare prevedere și nouă nu ni se poate băga nici o vină că acest armistițiu este așa cum este astăzi, care, în multe privințe, se prezintă ca o capitulațiune. De aceea, era pentru mine foarte interesant cuvântul acela de la radio, că s-au semnat condițiunile de armistițiu impuse de alții, fiindcă acesta este adevărul. Prietenii pe care i-a trimis au făcut tot ce au putut, au fost puși în si-

M.S. Regele Mil

IULIU MANIU: "Trebuie să accentueze gestul Majestății Sale Regele"

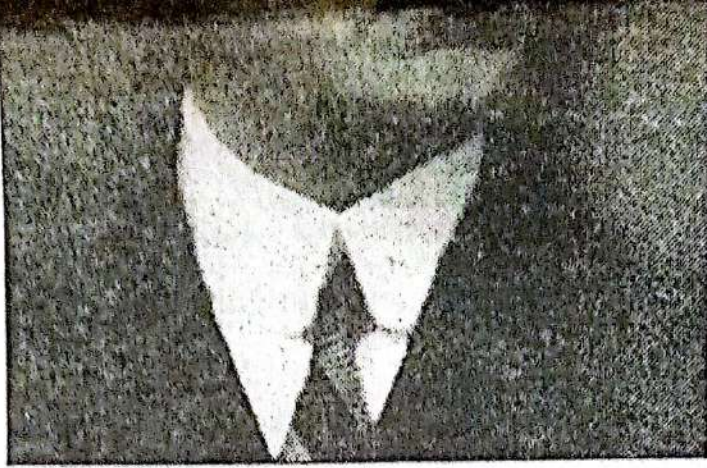
Deci, iarăși accentuez, nu mă refer ce s-a petrecut, dar că spun aceste lucruri, pentru a pune o deosebită atențiune la comisiunea ce se va fixa. Noi observăm punctul de vedere pe care l-am observat noi, Partidul Național-Tărănesc. Noi eram foarte scrupuloși că era vorba de a stipula obligamente, și luam îndatoriri asupra statului și asupra noastră. Pe de altă parte, că era vorba de împlinirea obligamentelor contractuale, eram foarte scrupuloși de a le îndeplini, fiindcă nu este mai penibil pentru un stat decât dacă promite și nu se ține de ce a promis. Trebuie scrupulozitate minuțioasă, să nu ne luăm angajamente ce nu le putem executa.

Un singur lucru, mi-am luat libertatea de a exprima mulțumiri dlor care au luat parte la pregătirea acestor lucruri. Dar

Intrarea trupelor sovietice in Bucuru

Iuliu Maniu

prezentam la Moscova nu era slăbită de faptul că nu am făcut nimic în aprilie și mai. La 24 august, Uniunea Sovietică ne declară că semnează armistițiul pe baza celor șase puncte. Va să zică, d-ta când ai mers la Moscova cunoșteai aceste chestiuni. Desigur că nu puteai face altceva și nu dăm răspunderea pe alții. Răspunderea este a aliaților, fiindcă nu și-au respectat cuvântul. Nu se poate concepe să fie cineva așa vinovat decât aliații. Aceasta este realitatea.

Domnul ministru Buzescu: Aliații sunt vinovați fiindcă nu și-au respectat cuvântul.

Domnul Maniu: Condițiunile de armistițiu primite din Cairo le-am comunicat la o serie întreagă de oameni care sunt oameni importanți în țara aceasta

lucru esențial pentru noi, ce se întâmplă în Basarabia, cu românii noștri de acolo.

Domnul Pătrășcanu amintește adesea că eu sunt vinovat de oarecare tergiversări. Nu este adevărat. Într-un singur caz da, într-o singură chestiune. Domnii comuniști au venit la mine la un moment dat să-mi propună să facem un-fel de legătură patriotică, și atunci nu s-a făcut din cauza mea, recunosc. Pentru ce? Pentru că eu insistam la dumnealor că între țintele acestui bloc patriotic să fie pusă și chestiunea Basarabiei și Bucovinei, și am insistat pe acest lucru, și am spus că nu este posibil ca noi să inaugurăm o acțiune de stat care nu ar avea între țintele sale câștigarea Basarabiei și Bucovinei. Dumnealor nu au vrut acest lucru și din cauza aceasta nu s-a făcut. Ce se întâmplă? După acest incident, ne-au venit propuneri provocate din partea aliaților, a Rusiei, Angliei și Americii, în care au fost încunoștințați în mod definitiv, fără posibilitate de a discuta, că Basarabia și Bucovina, în forma hotărârilor din 1940, trebuie să rămână Rusiei, și atunci a trebuit să mă supun acestei hotărâri a acestor trei state. Ar fi fost din partea mea un lucru nesocotit dacă eu aș fi înlăturat întreaga acțiune politică proprie, de a salva interesele României, din cauza unui impediment de neînving. Și atunci am făcut blocul cu d-lor, și am făcut, prin urmare, blocul abia în luna iunie, deși propunerile erau făcute în noiembrie sau decembrie. Așa cum v-am arătat, din acest motiv nu am acceptat în această formă.

Acum lucrurile s-au închis. Am văzut porunca inexorabilă a Națiunilor Unite și a trebuit și eu să mă conformez, în sensul că am făcut blocul cu d-lor, pentru realizarea celorlalte scopuri mari. Aceasta nu înseamnă însă că noi ne dezinteresăm de partea neamului românesc care este în afară de hotărârile noastre. Nu ne putem face vinovați că ne dezinteresăm de frați de un sânge cu noi, pe care vitregia soartei, la un moment dat, i-a despărțit de noi. Ce se întâmplă? În acest corp al armistițiului nu se vorbește nimic de Basarabia și Bucovina, decât în sensul că rămân în posesia Rusiei (...)

Pentru ce cred că lucrul acesta trebuie pus în discuție? Pentru că mi-a prezentat dl. ministru de interne o adresă din partea Comandamentului militar prin care se cerea ca noi să arătăm tabloul exact al germanilor care se găsesc în țară și al basarabenilor. Ce însemnea-

membru al...
făcut acum 25 ani. Avem datorită în conștiința noastră să ținem socoteală de acești frați de sânge.

Deci, o dată cu această expunere a mea, țin să rog pe domnii care vor pune în aplicare acest armistițiu în comisiunea militară care se va întocmi, ca să pună în discuțiune această hotărâre, ca frații noștri din Basarabia și Bucovina să aibă mângâierea că noi avem grijă de ei. (...)

Domnul ministru Aldea: A fost punct câștigat de mine în 1940. Ni s-a cerut să trimitem pe toți basarabienii în Basarabia. Și atunci s-a pus chestiunea că nu pot să trimit pe cei care nu vor să vină în Basarabia. Acum nu știu dacă ne putem prevala de un cuvânt din armistițiu care spune: "Guvernul și comandamentul suprem român vor preda pe toți prizonierii... De asemenea cei internați sau pe cetățenii Uniunii Sovietice luați cu forța în România". Prin urmare, nu va trebui să-i ceară pe aceia care au venit în mod voluntar din Transnistria sau din Basarabia și Bucovina.

Domnul Maniu: Chestiunea este încurcată. Dacă nu este o precizare se poate întâmpla să vină un ofițer sovietic cu un detașament să ia pe d-nii Halipa, Pelivan, foști miniștri. Și atunci? Ce facem? Cum răspunde conștiința noastră?

Domnul ministru Aldea: Acesta este un abuz.

Domnul Maniu: Nu trebuie să fie așa, fiindcă d-lor pot fi ridicăți și omorâți, și atunci ce am făcut?

Domnul Pătrășcanu: În textul armistițiului se spune, și precizează, numai acei luați cu sila. Și vă este cunoscut că o parte din românii din Transnistria au fost luați cu sila din ordinul mareșalului Antonescu. Această chestiune nu am ridicat-o fiindcă nu am vrut ca noi să ridicăm chestiuni care eventual nu se rezolvau favorabil pentru noi și a rămas să dăm pe cei luați cu sila. Așa că acest articol este clar.

Domnul Maniu: Ceea ce aș dori este să știu ce situație au acești români care au luptat pentru unire pe vremuri. Sunt considerați trădători, sau ca cetățeni care nu pot fi urmăriti acum de ruși? Trebuie precizat că acești români care au luat atunci o atitudine prin care s-au alăturat României, pentru acest fapt nu pot fi urmăriti.

Domnul ministru Pătrășcanu: Pentru informarea dv., chestiunea evreilor a fost ridicată de americani. Ei au cerut să se mențină acest paragraf.

Domnul ministru Buzescu: În materia aceasta dreptul internațional are principii destul de clare, este dreptul de opțiune. Cred că pe terenul acesta trebuie să ne punem. Basarabienii de origine au dreptul să opteze pentru cetățenia română sau sovietică. În ce privește libertatea de circulație în Basarabia, aceasta tot printr-o convențiune de opțiune se poate stabili.

Domnul Maniu: Evident, știm de aceasta și de aceea am pus problema, fiindcă trebuie să se facă o convenție care va stabili precis care este situația românilor din Basarabia (...)

Documentar de Livia Dandara, doctor în istorie

A DOUA ȘEDINȚĂ A CONSILIULUI DE MINIȘTRI, ARMISTIȚIULUI, NEGOCIATE DE DELEGAȚIA ROMÂNIEI

Stenograma ședinței de

Ședința se deschide la ora 9,40, sub președinția domnului general C. Sănătescu, președintele Consiliului.

La parte domni: Iuliu Maniu, ministru de Stat, C.I.C. Brătianu, ministru de Stat, Lucrețiu Pătrășcanu, ministru de Stat, C. Titel Petrescu, ministru de Stat, General dr. N. Marinescu, ministrul muncii, sănătății și ocrotirilor sociale, General Gh. Potopeanu, ministrul economiei naționale și ministru ad-înterim la Ministerul Finanțelor, Gr. Niculescu-Buzești, ministrul afacerilor străine, General M. Racoviță, ministrul afacerilor interne, D. D. Aldea, ministrul agriculturii și domeniilor, General I. Boițeanu, ministrul culturii naționale și al cultelor, General C. Eftimiu, ministrul lucrărilor publice și comunic., Aurelian Căpățână, ministrul justiției, General E. Gheorghiu, subsecretar de Stat al aviației, Viceamiral I. Georgescu, subsecretar de Stat al marinei, Viceamiral Al. Gheorghiu, subsecretar de Stat la Subsecretariatul de Stat al Întreprinderii Armatei și Producției de Război, General Gh. Liteanu, subsecretar de Stat la Ministerul Afacerilor Interne, General adj. D. Dămăceanu, subsecretar de Stat la Ministerul Afacerilor Interne, Ing. Valeriu Georgescu, subsecretar de Stat al Industriei, Comerțului și Minelor, Sabin Mănuilă, subsecretar de Stat la Președinția Consiliului de Miniștri, C. Vișoianu, Gh. Popp, I. Christu.

De general C. Sănătescu, președintele Consiliului: "Continuăm discuția condițiilor armistițiului.

DI L. Pătrășcanu, ministru de Stat: Art. 14.

"Guvernul și Înaltul Comandament Român se obligă să colaboreze cu Înaltul Comandament Aliat (Sovietic), la arestarea și judecarea persoanelor acuzate de crime de război.

La acest punct, am luat cuvântul eu și am adus următoarea întâmplare: Întrucât Justiția este un atribut de suveranitate

națională și în general tot ceea ce privește păstrarea, reghera ordinei în interior, am cerut ca arestarea să se facă de către organele românești, și numai în ceea ce privește

cării aparatelor de radio pe baza acestui punct (...)

Evident, delegații noștri la Moscova nu au avut ce face; au trebuit să accepte acest armistițiu, care ne-a fost impus. Și atunci, îmi pare rău că nu s-a pus aici: "conștiința impuse" fiindcă atunci s-ar fi creat o situație mai clară pentru noi și înaintea lumii și înaintea opiniei publice a țării noastre. Trebuia să acceptăm (...)

Lucrețiu Pătrășcanu:

**"Trebuie făcut
totul pentru a căpăta
încrederea politică
a Uniunii Sovietice"**

DI Lucrețiu Pătrășcanu, ministru de Stat: Am socotit semnarea armistițiului ca un succes. După două săptămâni de așteptări zadarnice la Moscova - și în sufletul delegației, când a fost chemată la tratative, a născut o mare bucurie, după ce suportase zile întregi de așteptare și tristețe - astăzi cred că iscălirea armistițiului, așa cum este, constituie un succes pentru noi și pentru România.

Textul în discuție nu s-a modificat decât foarte puțin. Am însă motive puternice să cred - și unii din membrii delegației au fost ținuți la curent cu acest lucru - că între textul pe care l-am găsit noi, când am sosit la Moscova și acela care ne-a fost prezentat apoi spre discuție, există modificări în bine.

Adică cred că textul cu care trebuia să începă discuțiile la 30 august era mult mai drastic decât acela asupra căruia a început discuția la 12 septembrie. (...)

Am mai spus și altă dată că trebuie făcut totul pentru a căpăta încrederea politică a Uniunii Sovietice, fiindcă mi-am dat seama că în această privință, unele partide și unii oameni politici se înșală. Dacă, din punct

de vedere politic, guvernul de astăzi sau guvernul de mâine al țării, reprezentanții partidelor și oamenii politici

foarte mult bine României. Acest cuvânt nu s-a spus.

DI Gr. Niculescu-Buzești, ministrul afacerilor străine: S-a auzit cuvântul guvernului.

DI L. Pătrășcanu, ministru de Stat: Cuvântul guvernului s-a auzit, dar cuvântul reprezentanților opiniei publice, care sunt tocmai dnii Maniu și Brătianu, ar fi trebuit să se audă.

DI C.I.C. Brătianu, ministru de Stat: Domnule Pătrășcanu, eu am un defect de audiere și nu aud tot ce spuneți. Cum s-au luat note stenografice, am să cer stenograma și am să vă răspund în ședința viitoare.

DI L. Pătrășcanu, ministru de Stat: Acum reviu la elementul politic. Jocul primejdios de până acum trebuie să înceteze. Dacă se merge cu iluzia - mă adresez partidelor politice - că România va face jocul celor

Intrarea
"Tudor Vladimirescu"

ÎN CARE SE DEZBAT PREVEDERILE MÂNĂ, LA MOSCOVA /

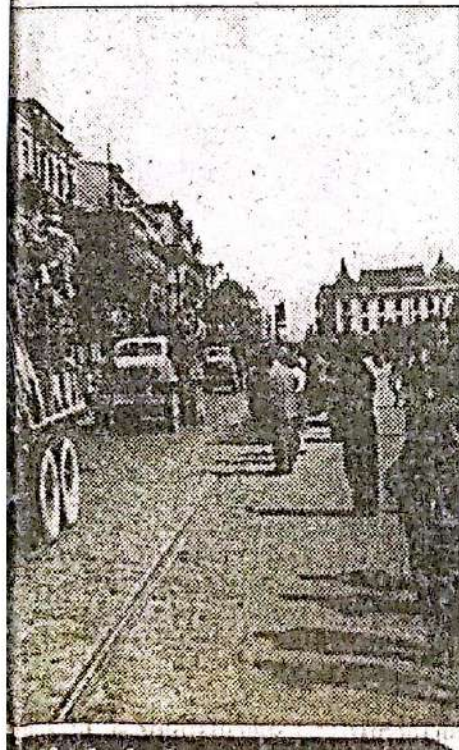
in 16 septembrie 1944*

(fragmente)

Până acolo a mers această atitudine inexplicabilă că s-a întâmplat durerosul și durabilul fapt că ministrul nostru de război și un alt domn ministru au trebuit - întâi - să ceară audiență și n-au fost primiți și pe urmă să aștepte cu ceasurile până când au putut fi primiți de Comandamentul Militar al Sovietelor, cu o motivare că nu pot să stea de vorbă cu oamenii politici, ci cu militarii, fiindcă sunt într-o țară străină, care este ocupată militaricește.

Va să zică, vedeți, o atitudine ofensatoare, nu numai contrarie lucrurilor noastre interioare, nu numai contrarie atmosferei pe care eu mă sileam s-o produc cu toată bunăcredința, ci contrarie celor mai elementare reguli de bunăcuviință. (...)

A trebuit să facem cea mai mare efortare morală și politică, domnul Brătianu și eu, nu știu dacă și domnul Titel Petrescu - ca

Apoi bine, domnule Pătrășcanu, d-ta trebuie să-ți dai seama de sentimentul de răspundere pe care trebuie să-l avem față de opinia publică românească și față de poporul român. Noi cu publicul românesc trebuie să trăim; noi cu lumea românească trebuie să ne așezăm viitorul. Evident că această posibilitate, a condițiilor de viitor, trebuie s-o coordonăm cu necesitățile politice și până la un punct, care se poate.

Am și făcut-o.

Îți dai d-ta seama ce înseamnă pentru ministrul de război, general de armată, ca să stea la ușa cutărui sau cutărui domn general rus? Și nu o dată, ci de două și de trei ori?

Îți dai seama ce înseamnă pentru președintele Consiliului de Miniștri ca să ceară audiență și pe urmă să fie ținut la ușă? N-a zis nimic. A mers și a doua și a treia oară. A răbdat. (...)

Mai adaug și alt motiv: că noi nu ne-am născut ieri. Povestea noastră cu Rusia și cu armata rusească și Aliții nu începe de ieri și de alaltăieri, ci merge de ani. Și să nu uitați că noi am precizat anumite condițiuni fixe, care nu puteau să fie discutate, prin marii patrioți ai noștri, care s-au dus în străinătate ca să lucreze în acest sens, prin emisarii noștri, care au discutat cu reprezentantul Sovietelor, al Angliei și Americii și au stabilit anumite lucruri și care au pretins anumite lucruri, care nu se pot pretinde false.

Ai fi făcut d-ta - te întreb pe d-ta, domnule Pătrășcanu, și pe domnul Brătianu - pe toată răspunderea d-tale fără a întreba pe cineva, pe nici un membru din partid, nici comitetul executiv, nici delegația, nici chiar pe cei mai buni prieteni, ceea ce am făcut eu: ca să dau telegramă la Cairo că mă oblig a face armistițiul? Ai fi făcut-o d-ta? Nu cred, fiindcă ar fi trebuit - și tovarășii d-tale ți-ar fi spus-o - să te consulți și cu altcineva.

Eu am făcut-o. De ce? Fiindcă eram convins că trebuie făcut acest lucru și fiindcă contam pe prietenia camarazilor mei. Și

DI L. Pătrășcanu, ministru de Stat: Întrebați-mă cum ați fi putut-o face, dar să nu spuneți că eu v-am cerut să faceți osanale armatei sovietice. Aceasta n-o puteți face.

Eu v-am cerut un singur lucru: în momentul când opinia publică era în panică, dv. trebuia să liniștiți lumea, arătând că ceea ce se întâmplă are caracter trecător - cum trecător a fost - iar lumea să evite să se provoace incidente mai regretabile.

DI Iuliu Maniu, ministru de Stat: Am făcut-o.

DI L. Pătrășcanu, ministru de Stat: N-ați făcut-o.

DI Iuliu Maniu, ministru de Stat: Am spus acestea: sunt lucruri trecătoare, sunt neplăceri de moment. Am făcut-o. Vă rog pe dv., domnilor miniștri, să declarați dacă, în observările mele n-am spus încontinuu aici și în toate părțile, în partidul meu. Domnilor, să nu pierdem vremea. Noi suntem chemați la o colaborare și la o conlucrare cu Uniunea Sovietică. Noi trebuie să liniștim lumea, fiindcă vor veni alte vremuri, va veni armistițiul și vom vedea ce va fi. Mai mult ce putem face?

Ce ați fi făcut dv. în fața celor ce s-au petrecut? Trebuia să am considerație față de primul ministru, față de ministrul de război și față de ministrul de interne, care sunt încontinuu bruscați.

DI Gr. Niculescu-Buzesti, ministrul afacerilor străine: Mă pot cita și pe mine: am așteptat și eu două ceasuri.

DI Iuliu Maniu, ministru de Stat: Pentru a lămurii această chestiune, învinuirea adusă domnului Brătianu și mie este cu totul gratuită, mai ales dacă vă dați seama de procesul politic, care s-a petrecut în capul nostru. A trebuit la un moment dat să pun în ființă toată stăpânirea, pe care am avut-o totdeauna asupra mea.

DI C.I.C. Brătianu, ministru de Stat: N-am să răspund mult, la cele spuse de domnul Pătrășcanu, fiindcă domnul Maniu a explicat în mod foarte inimos și foarte clar care a fost atitudinea noastră în timpul

națională și în general tot ceea ce privește păstrarea, veghera ordinelor în interior, am cerut ca arestarea să se facă de către organele românești, și numai în ceea ce privește judecata să se facă pe baza colaborării între sovietici și noi.

Am insistat, în repetate rânduri, asupra ideii ca arestările să fie lăsate exclusiv în seama organelor românești. Am adus, în susținerea acestui punct de vedere, faptul că cei cinci arestați, la început au fost arestați și detinuți și nici o posibilitate de eliberare nu a existat pentru ei. La aceeași, mi s-a replicat: Nesiguranta în aparatul de stat român, întrucât aparatul de stat conține încă elemente puse de Antonescu, face ca să existe posibilitatea ca o serie de criminali de război să scape și deci ar fi bine ca această colaborare să fie întinsă și la arestări.

A rămas articolul sub forma lui primă (...)

Instituirea cenzurii

Di Lucretiu Pătrășcanu, ministru de Stat: Art. 16. Tipărirea, importul și răspândirea în România, a publicațiilor periodice și neperiodice, prezentarea spectacolelor de teatru și a filmelor, funcționarea stațiilor de TFF Poștă, Telegraf și Telefon, vor fi executate în acord cu înaltul Comandament Aliat (Sovietic). (...)

Di Iuliu Maniu, ministru de Stat: Punctul acesta are o importanță extraordinară, și mai ales pe noi, partidul politic, ne pune într-o situație aproape intolerabilă. Noi am primit să facem parte din guvernul acesta, pe baza manifestului, făcut atât de frumos, din partea M.S. Regelui, în care se spunea că se introduce în Țara Românească un regim de libertate și constituționalism, adică un regim în care opinia publică își poate exprima liber părerile și opiniile sale și se pot forma curente, potrivit situației de azi.

Or, în punctul acesta ce se spune? Tipărirea, importul și răspândirea în România a publicațiilor periodice și neperiodice, prezentarea spectacolelor de teatru și a filmelor, funcționarea stațiilor de TFF, Poștă, Telegraf și Telefon vor fi executate în acord cu înaltul Comandament Aliat (Sovietic). (Vezi anexa art. 16).

Ce urmează de aici? Urmează de aici că noi nu sîntem stăpâni asupra mișcării noastre intelectuale și asupra curentului de opinie publică, care s-ar putea produce la un moment dat.

De aici urmează că oricînd rîz, care apare în România, poate fi cenzurat.

Tot aici urmează că orice comunicare făcută prin radio poate fi cenzurată.

S-a dat ordin, din partea Comandamentului rusesc, să se sechestreze aparatele de radio. Această măsură s-a luat pe baza concepției lor, că noi sîntem o țară ocupată. Acum trecem la armistițiu și dacă punctul acesta rămîne aici, Comandamentul rusesc ar putea să mențină măsura confis-

ca de vedere politic, guvernul de astăzi sau guvernul de mâine al Țării, reprezentanții partidelor și oamenii politici vor păcătuți, vor duce o politică falsă, acest lucru nu ne va costa numai prestigiul, sau va pune capăt carierei politice unora sau altora - ceea ce este o chestiune personală -, dar va atrage asupra României grave primejdii. Deci, fixarea poziției politice a României este un element determinant în ceea ce privește relațiile viitoare cu Uniunea Sovietică. (...)

Ce s-a întîmplat în România? De pe o zi pe alta, o armată care se pregătea să intre victorioasă în România, o armată ucraineană, care trecuse prin satele devastate din Ucraina, trupe care fuseră întîmplinate de populația ucraineană cu strigăte: Să ne răzbunăm, trupe care aveau în ochi imaginea vie a ruinelor, pe care le-a lăsat armata română, au sosit în țară. Ce sentimente dorim să aibă această armată? Nu putea să aibă alte sentimente și alte porniri, decât acelea pe care le-a avut - și cred, în limită măsură, - pentru că s-a văzut bine din tot ceea ce am putut avea ca material diplomatic, că detașamente izolate, grupuri răzlete, au prădat și au făcut anumite excese, dar sub nici un motiv unități compacte n-au făcut asemenea lucruri.

Di Gr. Niculescu-Buzești, ministrul afacerilor străine: Așa vi s-a transmis la Moscova; exact în aceeași formă.

Di L. Pătrășcanu, ministru de Stat: Aceasta dovedește că Armata Roșie n-a intrat în România ca armată înamică.

Dar ce s-a întîmplat aici? Timp de ani de zile, vă rog să vă amintiți, s-a dus cea mai ticăloasă propagandă de aparatul nazist: s-a făcut, din prezența Armatei Roșii, un lucru de oroare: copiii vor fi splutecați, femeile vor fi siluite, sate și orașe vor fi distruse, - aduceți-vă aminte de placardele pe care le-ați admirat - tot ceea ce mintea omenească imagine ca grozăvie, a fost înfățișat ca perspectivă, în ceea ce privește prezența Armatei Roșii. S-a creat în general în țară o stare de panică, care a facilitat excesele și nu le-a împiedicat.

Di Gr. Niculescu-Buzești, ministrul afacerilor străine: Nimeni n-a admirat placardele aceleia, cum ziceți dv. Țin să protestez în ceea ce mă privește.

Di general C. Sănătescu, președintele Consiliului: Eu nici nu le-am văzut.

Di L. Pătrășcanu, ministru de Stat: Le cunoașteți; stîlți propaganda făcută de aparatul lui Antonescu; oamenii erau gata să fugă în fața Armatei Roșii.

Am impresia - și aș dori foarte mult să fiu dezmințit - că și după prezența Armatei Roșii, această panică a fost cultivată. Aici mă adresez în special domnului Maniu și domnului Dinu Brătianu. Nu s-a intervenit ca acestei panici să i se pună capăt, cu toată autoritatea Partidului Național Țărănesc și a Partidului Liberal, pentru că cuvîntul dlui Maniu și al dlui Dinu Brătianu, în zilele de panică, ar fi adus

două luni, că va specula pe unii împotriva altora, că va aduce aici influențe care să se bată cap în cap, pentru perioada istorică pe care o trăim, se înșală enorm și fac un rău imens României. (...)

Armistițiul cred că trebuie privit de noi ca un instrument de îmbunătățire a relațiilor noastre. Cunoașteți eluzele grele pe care le are. Să-l privim ca pe un instrument și să facem ca acest instrument să fie în folosul intereselor poporului român și să nu fie un instrument îndreptat împotriva Rusiei Sovietice. Să se abandoneze ideea sprijinului exterior, care ar putea veni în favoarea României, fiindcă această idee complică înuți situația. Să plecăm cu convingerea că trebuie să ne îmbunătățim relațiile cu Rusia Sovietică, cu convingerea că aceasta este condiția prosperității României și îmbunătățirii tuturor relațiilor naționale și internaționale ale poporului român.

Armata sovietică a venit în România ca o armată de ocupație

Di Iuliu Maniu, ministru de Stat: Domnilor, fiind ocoul sălii așa cum este, n-am înțeles tot ceea ce a spus dl ministru Pătrășcanu. Totuși am prins ceva din expunerea d-sale: am primit înainte de toate învinuirea, pe care o face dlui Brătianu și mie că, la sosirea armatei sovietice, n-am contribuit cu nimic la calmarea panicii, care s-a produs în opinia publică românească.

Învinuirea nu este întemeiată. Am făcut tot ce s-a putut face. Adevărat este însă că n-am putut face tot ceea ce doream să fac. Din ce cauză? Din cauza armatei sovietice. Domnul Pătrășcanu să-și dea seama de situația noastră extrem de gravă, în fața opiniei publice românești. (...)

Ne-am ținut să convingem lumea că soarta României depinde de aceste națiuni unite că trebuie să acceptăm situația că între aceste națiuni unite este și Rusia. Și am militat, prin toate mijloacele posibile, ca să producem un sentiment de liniște în opinia noastră publică.

Eu eram decis că să fac toate gesturile prietenoase, ca să arăt Armatei Sovietice că suntem cu toată încrederea față de ea și că o privim ca pe o aliată, ca o tovarășă de luptă.

Ce s-a întîmplat însă? S-a întîmplat mai mult decât ceea ce spunea domnul Pătrășcanu. Conducătorii oficiali ai Armatei Sovietice au declarat oficial și în conversațiunile particulare, pe care le-am avut, că ei vin în România ca într-o țară dușmană, ca o armată de ocupație.

să nu scăpăm cumva un cuvânt de indignare, care știam că ar produce mari pagube intereselor românești. (...)

Dar am văzut în ce situație a ajuns guvernul acesta și eu, când s-au petrecut lucrurile despre care v-am vorbit; știți cum s-a purtat Comandamentul Militar Rusesc în modul cel mai umilitor. Știți cum au pus mâna pe toate vasele noastre și au făcut unele acte până acolo, încât un amiral a trebuit să se împuște, s-a sinucis, pentru că au fost făcute acte umilitoare, nu acte făcute numai de un dușman, ci acte umilitoare, care dezonorează.

Ei bine, în asemenea condiții, cum poți d-ta aștepta ca noi să facem osanale de dragoste și de prietenie, să facem manifestări de prietenie?

Am fost fericit că m-am putut stăpâni pe mine și că d-l Brătianu s-a putut stăpâni și că lumea românească și ceilalți domni miniștri s-au putut stăpâni ca să nu facem nici un accent de revoltă și nemulțumire. (...)

Când sate ale noastre sunt aprinse, când se prăpădesc averi de miliarde, când Comandamentul Militar Rus nu primește pe

trebuie s-o aibă fiecare om cu conștiință, când trebuie să facă anumite acte. Eu nu mă duc ca domnul Antonescu cu nemții, care s-au dus fără nici un fel de precizare, fără nici o promisiune, fără nici o stipulare. Eu nu puteam face aceasta.

De ce?
Fiindcă eu nu m-am născut ieri. Eu nu trăiesc în opinia publică românească de ieri, nici de alaltăieri (...). Și atunci trebuie să am în sufletul meu o conștiință de răspundere și de tradiție și măcar un gram din scrupulozitatea pe care trebuie s-o aibă cineva, care reprezintă o colectivitate oarecare și care a fost cinstit cu o încredere nemaipomenită.

Și atunci examinând aceasta, sfătuindu-mă cu domnul Brătianu, am spus din a mea proprie putere: Fac armistițiul, cu aceste condiții, care au fost primite, care au fost acceptate, și reconfirmate.

Și atunci, vă rog: mă trezesc aici cu o armată care vine ca în țară dușmană și care nu știe nimic de treaba aceasta; vine ca o armată de ocupație, care, nu ca soldați particulari, cum ați spus dv., ci ca unități organizate și comandate, face lucruri de acestea.

Am închis ochii și am înghițit. Eu multe

suntem în guvernul compus din militari și din șefii celor patru partide din țară care lucrează alături de dv. Când am intrat în contact cu domnul Pătrășcanu, aveam oarecare judecăți contra partidului comunist, în afară de concepțiile noastre. Însă domnul Pătrășcanu mi-a spus atunci: Domnule Brătianu, noi mai înainte de toate suntem români. Să lucrăm într-un scop comun fiindcă în această ordine de idei nu reprezentăm altceva decit reprezentați dv.

Am spus domnului Pătrășcanu: Cred că dv. puteți avea, pentru apropierea cu Rusia, mai multă influență la Moscova decât putem avea noi și puteți arăta opera noastră pe care vrem s-o ducem înainte și care va deveni operă comună a tuturor partidelor politice. (...)

Vreau însă să vorbesc și eu de domnul Maniu și să arăt de ce am mers cu domnul Maniu mână în mână timp de patru ani - adică opt ani, de când a început dictatura.

De când a început dictatura, am văzut pericolul și am procedat ca întotdeauna în trecut: când a fost un pericol pentru Țara Românească, oamenii politici și-au dat mâna. Nu mai existau nici un fel de fricțiuni interne. Tatăl meu, Ion Brătianu, a lucrat cu Petre Carp, cu Marghiloman; cu toți șefii conservatori - cu cari fusese în luptă - când a fost vorba să facem războiul; fratele meu Ionel a lucrat cu Tache Ionescu, cu Filipescu, cu toți acei care erau în alte partide în afară de al lui.

Prin urmare, când a venit momentul greu pentru țara noastră, nici eu nu puteam să fiu decât alături de domnul Maniu, fiindcă am fost convins de patriotismul său nețărmurit, de suferințele pe care le îndură, pentru că toate durerile Ardealului se repercutau în sufletul domniei sale. (...)

De aceea, nu pot decât să fac un omagiu la munca pe care a depus-o domnul Maniu și să spun că prejudecățile, care erau în contra d-sale în partidul meu, le-am risipit întotdeauna, fiindcă am știut că acțiunea noastră comună trebuie să predomine.

Fac apel la domnul Pătrășcanu: să nu aruncăm vina nici a armistițiului, nici a situației care ne-a dus la armistițiu, între noi. Eu n-aș arunca-o nici asupra regimului care a fost înaintea noastră, dacă nu ne-ar fi lăsat o moștenire ca aceea pe care o lichidăm astăzi.

Pînă în ultimul moment, domnul Maresal n-a vrut să înțeleagă că putea să ajute cu ceva această acțiune, pe care o duceam. Din contra: a contracarat-o. Și a trebuit să lucrăm contra lui mai mult încă decât contra nemților din țară. Devenise un instrument prea orb în mâna lor.

Astfel că vina armistițiului nu este nici a noastră, nici a domnului Pătrășcanu.

Am moștenit acest armistițiu.

Documentar de Livia Dandara doctor în istorie

30 august 1944 - armata sovietică intră în București

membrii guvernului și evacuează sate întregi - ce vrei d-ta să facem noi? Manifestări de amor, dragoste și iubire?

Dar dv. vă dați seama ce înseamnă acestea pentru autoritatea Ministerului de Interne: ca să meargă Comandamentul Militar Rus sau unitățile militare - nu particulare și soldații ruși, ci Comandamentul sau trupele organizate - să meargă prin sate și să scoată pe oameni afară din casele lor, și îi aruncă afară în timp de noapte!

înghițit: n-aveți idee cât pot să înghiț, când trebuie să fie în interesul țării noastre. Am făcut niște declarații foarte cinstitute și am avut toată înțelegerea domnului ministru de externe, care știe cum am făcut aceste declarații. Nu se poate pretinde de la mine, atunci când lumii întregi, începând de la rege și până la ultimul om cu care am vorbit, i-am spus: Am condițiuni liniștitoare de la Aliați, să vină armata aceasta să facă ce a făcut, iar eu să spun: Te salut, domnule ocupator al nostru. (...)

* Arhiva C.C. al P.C.R., fondul nr. 103, dosarul nr. 8468, file 1-77.